

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/fizika-10-11-avtorskij-kolektiv-pid-kerivnicztvom-lokteva-vm.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).

2. КАРЛАЦУК, А.Ю. Формування дослідницьких умінь школярів у процесі розв'язування математичних задач з параметрами. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 - теорія та методика навчання математики. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2000. 22 с.
3. ВАКУЛЕНКО, М.О., ВАКУЛЕНКО О.В. [Фізичний тлумачний словник](#). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 771 с.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Тимків Арсен Сергійович

Магістрант спеціальності 014 Середня освіта (Природничі науки), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

arsen.tymkiv@i.ua

Барна Любов Степанівна

Кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

barna@chem-bio.com.ua

Виховання особистості, яка є патріотом своєї Батьківщини, свого народу – першочергове завдання закладів освіти. Проблема національно-патріотичного виховання молоді сьогодні є як ніколи актуальною. У час, коли агресор топче своїм черевиком нашу землю, руйнує все навкруги, вбиває наших захисників та мирне населення, у тому числі і дітей, перед сучасною освітою гостро стоїть завдання розбудови національної системи виховання.

Результатом національно-патріотичного виховання має бути формування особистості, яка не лише ідентифікує себе з українським народом, але й прагне жити в Україні, розбудовувати її, сприяти її демократичному відродженню, працювати на її благо, захищати, поважати закони України і дотримуватися Конституції, володіти державною мовою, визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію, справедливість [1].

Предмети природничого циклу мають широкі можливості для здійснення національно-патріотичного виховання учнів. Природа є потужним чинником виховання поваги й любові до своєї Батьківщини, ціннісних ставлень, моральних якостей, національної самосвідомості.

На уроках з предметів природничого циклу учні здобувають знання, які складають основу наукової картини світу і є основою для формування у них наукового світогляду.

В освітньому процесі з фізики, хімії, біології, географії існують широкі можливості для виховання емоційно-ціннісного ставлення учнів до природи, почуття відповідальності за розвиток довкілля, за екологічний добробут планети. Також на уроках з природничих предметів доцільно розвивати в учнів естетичне ставлення до об'єктів живої і неживої природи, залучати учнів до практичної діяльності з охорони природи.

Одним із шляхів реалізації національно-патріотичного виховання на уроках біології, географії є ознайомлення учнів з природними умовами та природними ресурсами нашої країни. Вивчення видового складу рослинного та тваринного світу України чи конкретного регіону, унікальності природних умов, ландшафтів сприяє формуванню в учнів почуття любові до природи рідного краю.

На уроках біології доцільно висвітлювати такі елементи національної культури як народні легенди, перекази, оповідання, загадки, пісні, думи, прислів'я, приказки та прикмети про рослини і тварин. Особливу увагу доречно звертати на рослини та тварини, які є своєрідними символами України: калина, верба, дуб, лелека, зозуля, соловей тощо.

Ефективним способом здійснення національно-патріотичного виховання учнів є їх ознайомлення з досягненнями української науки. З цією метою доцільно фрагментарно висвітлювати інформацію про українських вчених біологів, фізиків, хіміків, географів, які досліджували об'єкти та явища природи, що вивчаються на уроках. З цією метою можна використовувати розповіді про епізоди з життя та наукової діяльності видатних українських учених і винахідників, історичні довідки про наукові відкриття, демонструвати фото- та відеоматеріали з історії природничих наук в Україні.

Вчителям природничих предметів доцільно знайомити школярів з іменами українських вчених, які внесли гідний внесок у розвиток вітчизняної та світової науки. Наприклад, вчені біологи: Іван Верхратський, Микола Мельник, Георгій Висоцький, Остап Волощак, Дмитро Зеров, Михайло Клоков, Григорій Левицький, Володимир Липський, Яків Модилевський, Петро Погребняк, Панас Рогович, Микола Холодний, Олександр Яната, Микола Бобрецький, Володимир Арциховський, Євген Вотчал, Яків Бардах, Володимир Бец, Олександр Богомолець, Володимир Воробйов, Петро Перемежко, Василь Чаговець; вчені фізики: Іван Пулюй, Юрій Кондратюк, Микола Пильчиков, Олександр Смакула, Борис Патон, Зенон Храпливий; вчені-хіміки: Іван Горбачевський, Лев Писаржевський та багато інших.

Важливим способом національно-патріотичного виховання учнів є проведення позакласних заходів народознавчого змісту, тематичних вечорів, присвячених висвітленню елементів української національної культури.

Національно-патріотичне виховання є визначальним у формуванні духовних цінностей школярів. Духовність та національна самосвідомість українців є основою становлення та подальшого розвитку нашої держави.

Система освіти має забезпечити не лише глибокі, дієві та міцні знання учнів, а й формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації, рідної мови, історії, традицій та звичаїв свого народу [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015-2019 роки. Електронний ресурс. Режим доступу <http://ippo.kubg.edu.ua/archives/6436> (дата звернення 02.05.2023 р.)
2. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Електронний ресурс. Режим доступу http://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/44204/ (дата звернення 10.05.2023 р.).

ЛАБОРАТОРНО-ХІМІЧНА ПРАКТИКА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Тулайдан Галина Миколаївна

кандидат хімічних наук, доцент кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
tulaidan@tnpu.edu.ua

Барановський Віталій Сергійович

кандидат хімічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
baranovsky@tnpu.edu.ua

Необхідність забезпечення загальноосвітніх закладів висококваліфікованими фахівцями є основною метою у підготовці вчителів природничих спеціальностей закладів вищої освіти. Перед вищою освітою стоїть важливе завдання поєднувати теоретичну підготовку із практикою [1]. Тому практична підготовка вчителів хімії, фізики і біології набуває особливої актуальності в аспекті реалій сьогодення і визначена як одна з пріоритетних форм організації освітньої діяльності у ЗВО [2].

Навчальні практики, які передбачені освітніми програмами підготовки здобувачів вищої освіти, є інструментом забезпечення належної практичної підготовки майбутніх педагогів за природничими спеціальностями. Початковим етапом навчальних практик з хімії є ОК «Лабораторно-хімічна практика», що дозволяє поглибити знання про наукову картину світу, які базуються на теоретичних знаннях і практичних вміннях та навичках, які студенти отримують під час вивчення дисциплін хімічного циклу. Ці знання необхідні для подальшої професійної діяльності зокрема: вдосконалення здатності аналізувати та узагальнювати досвід здобутий під час практики, набуття нових знань та формування їх практичного застосування впродовж навчання та у майбутній